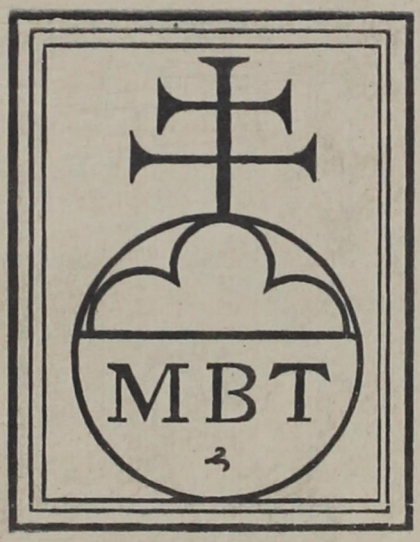
MBT

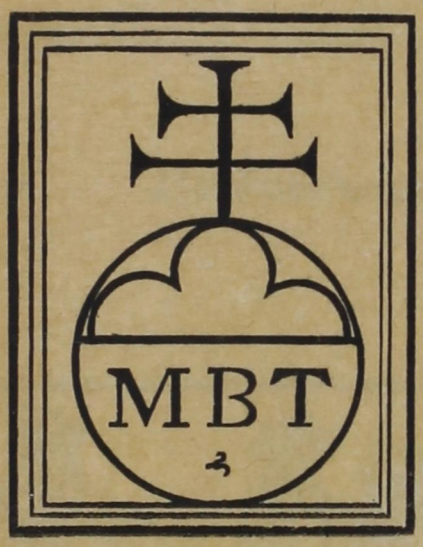
MBT

SZEP HISTORIás ének az Telamon

KIRÁLYRÓL, ÉS AZ Ő FIÁNAC DIOmedes ſzörnyű halaláról.

Ad Notam, Hatalmas wram &c.

Nyomtattot Coloſuárat Heltaj Gaſpárné Műhellyébe 1 5 7 8. Eſtendőben.

EMlekezem most an Telamon Királyról,
És Diomedesnec sörnyű halalaról,
Az Varga leánynac meg keduelęsérol,
A Szeretet miat történt halaláról.
Mind Szegény s mind kazdag ebből tanólhatnac,
Ehöz hasonlatost nem sokat találnac,
Miként az Istentöl büntetnec ez fęlec,
Kic személt válogatnac örökké kárhoznac.
Lakic vala ręgen az Görög országban,
Az Telamon Király Antiockiában,
Kinec czac egy Fia vala vduarában,
Diomedes neue nagy szep állattyában.
Hasonlatosságra ö magát gondola,
Telamon Királynac ha lenne halála,
Külső házasságban ne lenne halála,
Addig ra gondolna mig lenne halála.
Szóla ö Attyánac Telamon Királynac,
Hogy rea gondolna ö Házasságánac,
Kit ö meg keduelne venneye magánac,
Vagy szegény, vagy kazdag venneye magánac.
Az Telamon Király felele Fiánac,
Ennékem is tetzic mint édes Attyádnac,
Hogy magadat adod töruény házasságra,
Czac à Személt ęrczem kit keduelß magadnac.
Nem meßße az Vártól czac somßéd faluban,
Egy néhány szegény nép lakic vala abban,

Egy Varga is vala ackor az Faluban,
Neſtorkius varga neue az Faluban.
Annál egy Leánya vala ſép termetben,
Szegény nemzetſegból nagy ſoc ękeſségben,
Kataristа neue az Görög neuekben,
Leány állazatos bölcz ö erkök zében.
Telamon Királynac fia Diomedes,
Aranyas ruhában vala Naptól fényes,
Külömb külömb fęle öltözeti ękes,
Attyánac Királynac fia igen ękes.
Ott az kis Faluban gyakorlataſsáual,
Miként Király azokat minden mulatſaggal,
Azon alà s fel iár minden bodogſaggal,
Vtánna nagy ſoc Wrac az vduarából.
Neſtorkius varga Leanyát gyakorta,
Telamon Királynac eggyetlen egy Fia,
Leánt Kataristat mindennap hogy láttya,
Iaraſát erkölczét mindennap czudállya.
Diomedes Király Leánt Kataristát,
Meg ſerette vala minden állapattyát,
Hogy ötet el venne törvény házaſságra,
Czaßarſágból tárſot nem kéván magánac.
Erröl Diomedes ſólla ö Attyánac,
Hogy ö ſerezznéye az Leánt magánac,
Tanáczot kęrd vala ha venne magánac,
Hogy gongyát viſelne Mennyegzö napyánac.
Az Telamon Király az ö édes Attya,

Ő Fia beſzędét czodaluán, halgattya,
Hogy az Varga leánt kéuánna magánác,
Hogy mely ſzegény nemzet aſt czudáliya vala.
Oly nagy harag ſzóual ſzóla ő Fiánac,
Vay te Diomedes alítaz bolondnac,
Illy ſzegény nemzetet hogy kéuánſz magadnac,
Czac bút keres czzel nękem és magadnac.
Nękem mert nem tetzic à ſzęle bolondſág,
Hogy ſzegény nemzetet vennél nagy bolondſág,
Még Varga nemzetet az nagy oktalanſág,
El venni nem tetzic nękem, nagy bolondſág.
Az Menelaomnac vadnac ſzép Leanyi,
Agamemnonnak is igen ſzép Leanyi.
Polus Hertzegnek is igen ſzép Leanyi,
És az Peleuſnac igen ſzép Leanyi.
Azoknac eggyiket tenęked meg ſzerzem,
Mert ſzegény Leanyát nęked nem keuánom,
Még az Czaſzarét is meg ſzerzem tenéked,
Akar melly Nagyſágos Wr Leanyát nęked.
Nem akarom fiam magam neuettetni,
Hiremmel neuemet magamat czuffolni,
Szomſzéd Királlyoktól magamat czuffolni,
Soc ſzęle nemzettől magam ſzidalmazni.
Diomedes ſzóla Telamon Királynac,
Bizuán ſzóloc nęked mint édes Attyámnac,
Nem engedec ebben Felſéged ſzauánac,

Nem adom magam ſzemély válogatáſnac.
Kiket meg neuezél nękem nem kellenec,
Kazdag Királlyoknac az ő ſzép Leányoc,
Czaſzárnac, Királlynac az ő ſzép Leanyoc,
Kit már meg ſzerettem máſt már nem válaſztoc.
Neſtorkius varga látom igen ſzegény,
Azon Iſten vagyon vęle is miért ſzegény,
Nem gondoloc aual hogy ő vólna ſzegény,
Az ſzegényeckel is vęle vagyon Iſten.
Azért kęrlec Attyám ellent ne tarcz benne,
Személy válogatáſt nem néz az Wr Iſten,
Szegént és Kazdagot lám nem vtál Iſten,
Benne bizo ſzemélt vltet ő ſzękiben.
De az keuéllyeket az ő Szent ſzękiből,
Nyiluán alà veti az nagy dúczóſségből,
De à ſzegényeket állazatos ſzűből,
El fel magaſztallya ő ſzent ęrdeméből.
Katariſta Leány vagyon ſzerelmemben,
Nyiluán hozzám véſzem Iſten törvényében,
Hanem ha ellene máſt gondolnál ebben,
Máſt én nem válaſztoc mert ez ſzerelmemben.
Mert én édes Attyám meg ölſz te engemet,
Ha te fórtélt gondolſz vgyekezetedben,
Ha én aſzt ęrteném el táuoznám tőlled,
Szerelmes matkámmal moſtan el táuoznám.
Az Telamon Király gondolkodic vala,
Magában nagy ſokat foházkodic vala,

Keſerueſen magában ſápolódic vala,
Mert nęki nem tetzéc Diomedes dolga.
Egy Orßágos hadat hamar támaßtatta,
Fiát Diomedeſt válaßta az Attya,
Az Orßágos haddal fiát ő boczátà,
Nem tudgya Auyánac mi vólna ßándéka.
Neſtorkius varga hazához indúla,
Az ő Aprodgyáual hazához nyomtatà,
Az Varga hazában Diomedes iutà,
Neſtorkius varga ebéde ſelőt vala.
Ebéd el vęgezuén Vargát fęlen hiua,
Az ő Leanyáról emlékezet vala,
Egy kéz ſogo gyűrőt Leannac mutatà,
Attya Annya előt iegyűl gyűrőt adà.
Nékem el kel mennem lattyátoc az Hadban,
Én iegyeſem légyen im az Kataristа,
Ha ſokat kęſném is máſt ne válaßtanà,
Mert végre meg bánnya ha máſt válaßtanà.
Eggyenként az Király kezeket fogdoſa,
Előlec ki méne Záßlókat fogatà,
Haddal el indula Király hon maradà,
De Fiánac dolgát annyira nem tutta.
Telamon Királynac vala fő tanácza,
Vitęz Polidorus mindenben dolgoſsa,
Királynac mindenben iò tanácz adóya,
És à ßent Iráſnac ęrtőye tudóya.
Tanaczát hiuatà fel felé magánac.

Meg beſzélle nęki ő Fiának dolgát,
Mi tanáczot adnà ebből az Királynac,
Polidorus ſzóla ebből az Királynac.
Te Felſéged ſzavát hallom mind iól ęrtem,
De az nagy czudánac nem láttattya nękem,
Hogy ſzegény nemzetet kedvelt mind iól ęrtem,
Diomedes dolgát Felſégedtől ęrtem
Felſeged gondollya czac Iſtennec dolgát,
És álazatoſon ſzent irgalmaſsagát,
Személynec nem nęzi ő válogataſsát,
A ſzegényekért Iſten ſem ſzánta halalát.
Neſtorkius Leanyát ha meg kedvelte,
Törvény házaſságra ha ő meg kévánta,
Ellent ne tarcz benne, iobbat nem téſz vęlle,
Mert à Szeretetért változic erkölcze.
Mert minden felől nyúl az nagy ſzép ſzeretet,
Nem kiſſebiti meg ewel Felſégedet,
És nem alázza meg hiredet neuedet,
Ha te Fiad véſzi à Szegény nemzetet.
Mert emberec közöt ki kiſſebnec tettzic,
Nyilván Iſten elöt nagyſágoſnac tetzic,
Ez világi kazdag mind czac abban bizic,
És az kevély kazdag ot meg aláztatic.
Királynac nem tettzéc az tanácznac ſzava,
Iövendő mondókat hamar hiuattatà,
Diomedes dolgát Király mongya vala,
Hogy ſzegént venneye Fia feleſégül. Nę-

Nękem meg mongyátoc mi iövendö vólna,
Illyen történt dolog ha illendö vólna,
És végre ezekböl mi ſármazo vólna,
Mert nękem nem tetzic ſegénſégnec dolga.
Az iövendö mondóc Királynac mondáſſac,
Mi ęrtöy vagyunc immár ez dolognac,
Hogy ſegény nemzetet kéuant ömagánac,
Eſt azért Felſeged ne vęllye Czudánac.
Felſéged meg hidgye hógy Iſtentöl vagyon,
Felſégednec ez czac peſdayára vagyon,
Diomedes dolgát ęrttyűc miként vagyon,
Hogy ſegént nem vtál ez Iſtentöl vagyon.
Király felſéged ne vtállyon ſegént,
Mert te Felſéged eſt hogy iól meg ęrtheſſe,
Az Iſtent felſeged ezzel czac meg bánttya,
Segényért, kazdagért az Chriſtus meg hala.
Mert ha te Fiadnac nagyſagos nemzetet,
Szerzenél és hoznál ha Czaſár nemzetet,
Ö el nem feleyti elöb kit ſeretet,
Gyűlöſég léſen ott az nagy ſép ſeretet.
Nękem az nem terzic az Király aſt mongya:
Hogy illyen felſégböl ki óltoznéc mongya,
Hogy ſegény nemzetre iútna Fia dolga,
Mert à Királlyoknac meg nem ſakat magua.
Az Görög orſágban vagyon ſoc nemzetſég,
Kinec ö Leanyát nem lehet olly felſég,

Hogy az én Fiamnac meg nem ſerezhetem,
Mert nękem nem tetzic nyiluán à ſegénſég.
Ott igen ſólánac az nagy ieles bölczec,
Nem válogat Iſten ſoha ſemélyeket,
Czac válogattya Iſten ott az iò hiueket,
Egy aránt ſereti az kic benne biznac.
Mert az kazdagſágot el veheti Iſten,
És à keuéllyeket meg bünteti Iſten,
De à ſegény embert ſękiben vlceti,
Mert meg kazdagittya à ſegént az Iſten.
Iöuendö vdöben el veſted Fiadat,
Nyiluán à Szeretet meg öli Fiadat,
Léſſen ö halála vizben veſſtet ötet,
Kiért közel ęred te is halálodat.
Kettö à ſeretet teſtben és Lélekben,
Az teſti ſeretet tiſztetlenſégben,
Gonoſz kéuanſággal Luciperrel léſſen,
Az Lelki ſeretet egy Iſtentöl léſſen.
Az Telamon Király ſóla az Bölczeknec,
Nyiluán nem engedec ebböl tanácztoknac,
Mennyetec el töllem monda az Bölczeknec,
Nem adà helt többé az ö beſzédeknec.
Bölczec el menénec haza indulánac,
Az Király ott veti magát nagy bánatnac,
Eſſében forgattya dolgát ö Fiánac,
Miként el veſſthetne az Varga Leanyát.
Neſtorkius Vargát Király hiuattatà

Leanyáual eggyût iöue hamar hozzà,
Leánt Katarıſtat Király meg fogatà,
Xantus neuö vizben be vettete vala.
Diomedes Király álmában meg látà,
Hogy az ö Matkayát Király az ö Attya,
Meg ölette vólna álmában meg látà,
Hogy meg rettent vala ö fel vgrot vala.
Minden teſte igen meg hidegült vala,
Az orſágos haddal el haza indúla,
Hadát be ſalıta igen buſúlt vala,
Az ö Aprodgyáual el haza indula.
Az Varga hazához nagy bánattal iuta,
Mingyart ſzeretöyét Matkayát meg kęrde,
Az te Attyád vgymond vizben be vettete,
Xantuſnac vizeben vagyon Matkát teſte.
Az Telamon Király meg átkoſza vala,
Az ö édes Attyát meg vtálta vala,
Neſtorkius Vargát ölelgeti vala,
Te vagy az én Attyám ſirua mongya vala.
Te ſzép Leanyodat én kéuántam vala,
Töruény házaſságra én kedueltem vala,
Érte adom maydan halálra magamat,
Ez nagy búcz ſzeretet viſzen az halálra.
Tölle ki indula igen könyuez vala,
Ö keſerű könyuét igen törli vala,
Aranyas kézkenöczke öuemezet vala,

Halalát nem ßánnya el végeßte vala.
Attya életben czac ŏmaga méne,
Attyát nagy fel ßóual vgy átkoßta vala,
Átkozot Attyánac ßemebe mongya vala,
És álnac czalárdnac Attyát mongya vala.
Az fő fő Wrackal mulatni indula,
Titkon kŏnyues ßemmel vgy kesereg vala,
Mi vólna ßándéka Attya aßt nem tudgya,
Egéß Vduar népe mind vtánna vala.
Xantus vize parttyán mikor mégyen vala,
Az fő fő Wrakat meg állatta vala,
És nagy sepegesel vgy kęrdezi vala,
Leánt hól vetette tudakozic vala.
Az ŏ ßép Matkayát melly hellyen vetette,
Xantusnac vizében melly aránt vetette,
Az én gonoß Attyám ŏtet reckentette,
Nękem meg mongyátoc melly aránt vetette.
Miért ŏ kęrdezne nem tudhattyác vala,
Hogy miért kęrdezi okát kęrdic vala,
Kézkeneczkeyéuel ßemét tŏrli vala,
Wraknac felele és eßt mongya vala.
Ŏtet ki vétetem és el temettetem,
Mert az Katarißát ßúuemben ßerettem,
Az én gonoß Attyám nem ßereret engem,
Már minden vigaßság el táuozéc tŏllem.
Kŏßtec egy kŏueczkét vizben be vetének,
Ez aránt vetette Wrac vgy ßolánac,

Aſt iól meg aránza ſóla az Wraknac,
Mennyetec eltőllem maradgyatoc magatoknac.
Sent kereſtnec iegyét Xantuſnac vizében,
Diomedes Király haromſor ra vette,
Imatſágot kezde ęghre fel tekinte,
Wrakra tekinte ſőkőlléc az vizben.
Mihelten meg latác az nagyſágos vrac,
Gyorſon ſieténec az partra menénec,
Diomedes Királt ſohól nem látharác,
Telamon Királynac Attyánac meg mondác.
Az Telamon Király mihelten meg hallà,
Fia halaláról igen meg ıyede,
Fia ſzerelméről igen meg remůle,
Az Leánhoz valo ſzerelmét iól ęrté.
Hamar ſzereztete Király Buiárokat,
Xantuſnac vizében hamar kůlde őket,
Vizben meg talalác Királt és az Leánt,
Ölelue őſzue vadnac czudalác aſt igen.
Keſeruesen Király vgy ſiraltya vala,
Átkozot Attyánac magát mongya vala,
Ennen magam őltem Fiamat az vizben,
Nagy keſerues ſzemmel reayoc néz vala.
Mindenec hallyátoc az Király aſt mongya,
Iſtennec átkában légyen ő aſt mongya,
Mikoron Iſteni ket ſzerető vólna,
Ki egymáſtól őket el ſzakaſztanáya.

Én édes Istenem ha azt tuttam vólna,
Ha à szerelmet én annyira tuttam vólna,
Még az halálnac is nem engettem vólna,
És annac felette mindent fellyül múlna.
De én édes Fiam vay ha az lehetne,
Kiuel te mostan vagy ösue ölelgetue,
Ha fel álhatnátoc elöttem életre,
Szent házasságtoknac lennéc öruendöye.
Nem kéuánom immár ez világon éltem,
Iob immáron nekem életnél az halál,
Mert életem lenne czac nagy keserüség,
El táuozéc töllem már nagy gyönnyörüség.
Ölelue ösue vadnac egymástól el véuéc,
Aranyas ruhában Leánt öltöztetéc,
És drága gyüröckel wyait be töuéc,
Mind az két hólt testet szépen öltöztetéc.
Olly nagy tisztességgel öket temettete,
Czac egy Koporsoban sirlan temettete,
Mint Menyét az Leánt szépen temettete,
Mint Fia hütözét vgyan keserüle.
Ki à Szegény embert alábnac alittya,
Az kazdag embernél az Király azt mongya,
Az ki az kazdagot nagyobnac alittya,
Istennec átkában lenne Kiraly mongya.
Oh te nagy Wr Isten személt nem válogatz,
De keuély embertel eggyüt nem marathatz,
Alázatos szüuet látom te nem vtálsz,

Mind ſegént kazdagot látom te nem tartaz.
De vgy légyen Wram az mint te kéuántad,
Oh te ſent ſeretet Lelki ſent ſeretet,
Tőllem el ſakaſtád fiamat el vőuéd,
Mert aſt akartad az vgy légyen azért.
Teſti ſeretet ből Fiamtól meg váltam,
Az ő hólta után magam meg aláztam,
Teſtemmel Lelkemmel czac Iſtenben biztam,
Az teſti ſeretet czac vagyon órában.
Neſtorkius Vargát be hoza hazában,
Az mig ő ęlhete tarta vduarában,
Nem ſoc vdő mulua az Király meg hala,
Neſtorkius Vargát őrőmben ott hagyà.
Az Telamon Király azért igy iárt vala,
Az ſeretet miat vizben hala Fia,
Hiſem czac Királynac lőn az példayára,
Hogy meg iſmerneye hogy Iſtene vólna.
Az nagy Wr Iſtennec az ő ſent igeyét,
Nem kel tarſà venni az ő teremtőyét,
Mert Segént s Kazdagot egyaránt ő ſeret,
Mert lám mindenekért ként, halált ſenuedet.
Senkit ő nem vtál az Irás aſt mongya,
Személy válogatáſt nem néz az Wr Iſten,
Az kic benne biznac hozzaya fogadgya,
Őrőckén őrőcké ſent Orſagát adgya.

FINIS.

UTÓSZÓ.

A cím után azt gondolnók, hogy e mű tárgyát a görög, jelesen a trójai mondakörből (Posthomerica) vette. Már itt meglep ugyan, hogy Diomedest a Telamon fiának mondja, holott ez a Tydeus fia volt s Aiax nevű trójai hősnek az apja volt Telamon. Hogy a szerző mégis ezt a hitet akarja kelteni, kétségtelen abból, hogy az apa kárhoztatva fia feleségválasztását, felhívja a figyelmét arra, hogy Menelaomnak (így), Agamemnonnak, Polus hercegnek és Peleusnak vannak szép leányai, válasszon inkább ezek közül egyet; vagy mikor azt mondja a Diomedes szerelmeséről, hogy „Katarista (Katharista) neve az Görög neuekben". De kiesik e szerepéből, midőn a király tanácsosát a szentírás értőjének, tudójának nevezi, vagy midőn Diomedessel a folyóba ugrása előtt a szent kereszt jegyét háromszor vetteti.

Nincs ennek az elbeszélésnek a görög vagy ókori mondához semmi köze. Legfeljebb annyi, hogy hasonló motívumok ott is vannak. Forrását nem ismerjük, de úgy látszik, nem más az, mint a Bernauer Ágnes mondájának szabad feldolgozása. E szerint Zsigmond császár korában, Ernő bajor uralkodóherceg fia, Albert beleszeretett Bernauer Gáspár, augsburgi fürdős és borbély (balneator) egyetlen leányába s feleségül vette. Az apát e frigy felbőszítette s egy rokonával vadászatra hívatta meg fiát s azalatt Ágnest elfogatta s Straubingnál a Dunába vettette. A szerencsétlen kötelékét feloldva, kiúszott, de a hóhér visszadobta (1435). Albert elkeseredésében haddal akart apja ellen vonulni,

s csak Zsigmond császár közbelépése akadályozta meg abban. Az apa később úgy akarta kiengesztelni fiát, hogy kápolnát emeltetett a kivégzett sírja fölé. E mondát a németeknél Törring és Hebbel drámái, nálunk ezen a széphistórián kívül Dugonicsnak Soden „Inez de Castro"-ja után készült „Bátori Máriá"-ja népszerűsítette.

Viszont valószínűen ez a verses elbeszélés volt hatással „Kádár Kata" népballadánkra. Talán még a Kádár név is „Kataristá"-ból rövidült. Hasonló a két elbeszélés alapgondolata, sőt az elbeszélés egyes részletei is egyeznek. Az egyik változat szerint Gyula Márton szereti Kádár Katát, jobbágyának szép leányát. Anyja nem engedi, hogy elvegye „hanem vedd el — úgymond — nagy uraknak szép leányát". Gyula Mártonnak nem kell az uri szép leány, anyja emiatt kitagadja. Bujdosni megy világgá, de előbb elbúcsúzik Kádár Katától, aki egy keszkenőt ad neki emlékül. Míg a fiú bujdosik, édesanyja mátkáját „elvitette, feneketlen tóba bele is vettette". A bujdosó Gyula Mártonnak a keszkenő színe változása adja tudtára mátkája halálát. Visszafordul s a feneketlen tóba sírva lekiált: „itt vagy-e, itt vagy-e, kincsöm, Kádár Kata" s mátkája válaszára „leszökik a tóba. Feneketlen tóban összeölelkeznek, . . . aj! ott sem lehetnek, onnét is kiveszik" s külön temetik el őket az oltár előtt és mögött, de a két sírból kinőtt kápolnavirág az oltár tetején összeölelkezett. Egy változatban a vízbeugrás előtt keresztvetés is előfordul. Riedl fontosnak tartja, hogy több változat szerint búvárok veszik ki holttestüket. A népballada alapgondolata más nemzetek irodalmában sem ismeretlen, valamint a tóba vetés és a szeretőknek a halálban való egyesülése sem, pl. az utóbbi Hero és Leanderben; úgyhogy a népballada a Telamon hatása nélkül is létrejöhetett.

Az elbeszélésnek két szövegét ismerjük. Az első, ez az 1578-ik évi kolozsvári nyomtatvány, a másik egy XVII. századi másolat a Széll Farkas codexében, melyet tulajdo-

nosa ismertetett „Egy XVI. [recte: XVII.] századi codex históriás énekei. (Bp. 1884)“ c. füzete 32—44. lapjain. A kétféle szöveg, mint Széll ismertetéséből és mutatványaiból következtethetjük, lényegében megegyezik. A mutatvány szerint két olyan sor van a kéziratban, ami nincs meg a nyomtatványban. A legérdekesebb eltérése a kéziratnak, hogy Nestorciust (itt Nestorkius) nem vargának, hanem fördősnek mondja. Úgy látszik, mind a két szöveg elterjedt, mert Balassa egyik költeményében azt kérdi: „Hol Diomedessel a *ferdős* leánya?“ Míg az „Effectus amoris, Az Szerelemnek ereie (Debr. 1588)“ *varga* leányának mondja: „Mint iara Diomedes Attia miatt, Nem hagia elvenni varga leaniat, Vízbe vgrek ŭ az leaniert, Mind ketten meg halanak igi egi maſert“. A verses Fortunatus is elmondja Catarista, a varga leánya, egész történetét.

A mű szerzője vagy átdolgozója ismeretlen. Széll Farkas egybevetve azt Istvánfi Pál Petrarca után átdolgozott Volter és Griseldisével, egyező sorokat talált, s ebből azt következtette, hogy ezt is Istvánfi foglalta magyar versekbe, holott ez csak annyit bizonyít, hogy ennek szerzője ismerte Istvánfi Volterját.

„Szép historiás ének“-ünk szövegét forráskutató tanulmánnyal együtt először Reichard Piroska közölte az Egy. Phil. Közlöny 1910. évfolyamában, mely külön is megjelent.

Hasonmásunkat a British Museum unikum-példányáról készíttettem, hová több más becses magyar unikummal együtt a Nagy István könyvtárából került.

Dr. Dézsi Lajos.

A Telamon és Diomedes egyetlen ismert példányának ez a hasonmása a Magyar Bibliophil-Társaság megbízásából a M. kir. Tudományegyetemi nyomdában készült ullersdorfi merített papíron, 500 számozott példányban. Sajtó alá rendezte és utószóval ellátta dr. Dézsi Lajos egyetemi tanár. A fametszeteket és kliséket Körner Jenő készítette. Kereskedelmi forgalomba nem került, kizárólag a Társaság tagjai kapták 1922. évi tagilletményül. Holland Van Gelder papírra tíz „(I—X-ig számozott)“ lenyomat készült.

szám.